

NELJÄNNESVUOSISATA AKATEEMISTA OPETUSTA VAASASSA

Vaasan kesäyliopisto 25-vuotias

Prof. Ilkka Virtanen, Vaasan kesäyliopiston rehtori

Perustaminen

Kulumassa oleva vuosi on juhlavuosi Vaasan kesäyliopiston toiminnassa. Syyskuun 5. päivänä 1985 tulee kuluneeksi 25 vuotta siitä, kun Vaasan kaupunginvaltuusto päätti perustaa kesäyliopiston Vaasaan. Kesäyliopiston toiminta saatiin käyntiin heti seuraavana kesänä, joten toimintavuosi 1985 on järjestyksessä 25. kesäyliopiston historiassa.

Vaasan kesäyliopiston perustamisajankohta oli kesäyliopistolaitoksen voimakasta ekspansiokautta: 1960-luvulla perustettiin kaikkiaan 13 uutta kesäyliopistoa, kun niitä ennen vuotta 1960 oli ollut vain 6 paikkakunnalla. Samaan aikaan Vaasan kesäyliopiston kanssa perustettiin ja aloitti toimintansa mm. Etelä-Pohjanmaan kesäyliopisto Seinäjoella. Korkeakoululaitos ei 1960-luvun alussa ollut vielä laajentunut (Oulua lukuun ottamatta) ”vanhojen” yliopistokaupunkien ulkopuolelle. Yleisimpänä toiminta-ajatuksena kesäyliopistoja perustettaessa olikin yliopistotasaisen opetuksen tuominen näille alueille. Samalla korostettiin opiskelumahdollisuuden tarjoamista opinhaluisille pohjakoulutuksesta riippumatta, kesäyliopistotoimintaan on aina sisällynyt ns. avoimen korkeakoulun idea. Varsin usein kesäyliopistoja perustettaessa asetettiin samalla lopulliseksi tavoitteeksi yliopiston tai korkeakoulun saaminen paikkakunnalle. Näin oli myös Vaasassa, ja kuten nyt tiedämme, tässä myös onnistuttiin: v. 1968 aloitti toimintansa Vaasan (kauppa)korkeakoulu. Myöhemmin on Vaasaan saatu lisäksi ruotsinkielistä korkeakouluopetusta. Åbo Akademin kasvatustieteellinen tiedekunta (v. 1974) ja yhteiskuntatieteellistä koulutusta sekä Svenska handeshögskolanin Vaasan yksikkö v. 1980.

Hallinto

Vaasan kesäyliopisto toimi aluksi suoraan Vaasan kaupungin alaisuudessa. Vuonna 1972 perustettiin kesäyliopistoa ylläpitämään Vaasan kesäyliopisto - Vasa sommaruniversitet ry -niminen yhdistys. Yhdistyksen perustajajäseninä olivat Vaasan kaupunki, Vaasan kauppakorkeakoulu ja Svenska Österbottens Högskoleförening. Nykyään yhdistyksessä on yli 20 jäsentä, näistä suurin osa kuntajäseniä (kuntajäsenet alueelta Pietarsaari - Lapua - Kristiinankaupunki).

Kesäyliopiston hallinnosta vastaa yhdistyksen yleisen kokouksen valitsema hallitus, jossa suurin edustus on Vaasan kaupungilla. Hallituksen puheenjohtajana on vuodesta 1983 alkaen toiminut **Olav Jern**. Hallituksen sihteerinä, 3-5 toimihenkilöä käsittävän kanslian esimiehenä sekä käytännön toiminnan vastuuhenkilönä on toiminnanjohtaja. Toiminnanjohtajana on vuodesta 1984 lähtien toiminut YK **Pia Lähdenmäki**. Suunnitteluun ja yleishallintoon osallistuvat lisäksi kesäyliopiston rehtorit, jotka hoitavat erityisesti kesäyliopiston suhteita ulospäin ja muodostavat kytkennän akateemiseen maailmaan. Vaasan kesäyliopiston emokorkeakouluna akateemisen opetuksen suhteen toimii aluksi Helsingin yliopisto. Tästä johtuen myös rehtorit olivat aluksi Helsingin yliopiston professoreja. Vaasan (kauppa)korkeakoulun perustamisen jälkeenkin tämä rehtorin symbolisoima yhteys Helsingin yliopistoon haluttiin edelleen säilyttää, vararehtori sen

sijaan valittiin paikallisesta professorikunnasta (mm. Vaasan korkeakoulun rehtori Mauri Palomäki toimi 10 v. kesäyliopiston vararehtorina). Kuluvana vuonna rehtorit valittiin ensimmäisen kerran pelkästään vaasalaisen professorikunnan parista. Kesäyliopiston rehtorina toimii Vaasan korkeakoulun talousmatematiikan professori **Ilkka Virtanen** ja vararehtorina Åbo Akademin Pedagogista fakultetenin kasvatustieteen professori **Håkan Andersson**.

Kesäyliopiston yhteydet vaasalaisiin korkeakouluyksikköihin ovat muutenkin läheiset ja kiinteät. Kesäyliopiston kanslia toimii Vaasan korkeakoulun tiloissa Teräkselässä (os. Klemetinkatu 17). Pääosa opetuksesta annetaan Vaasan korkeakoulun ja Pedagogiska fakultetenin tiloissa.

Opetus

Alkuvuosina kesäyliopiston tärkein tehtävä on korkeakouluopetuksen tuominen Vaasaan ja tämän opetuksen vakiinnuttaminen täällä. Korkeakoulukurssien (70 % kursseista) lisäksi mukana olivat heti alusta alkaen abiturienttikurssit, ammatilliset täydennyskoulutuskurssit (erityisesti opettajille) sekä erilliset seminaarit ja kulttuuritapahtumat. Opetusta on ollut alusta alkaen sekä suomen että ruotsin kielellä.

Mainitut osa-alueet ovat edelleenkin hallitsevina kesäyliopiston ohjelmistossa. Ohjelmatarjonnasta on yhä suuri osa (40 %) akateemisia kursseja. Kurssit toisaalta täydentävät paikallisten korkeakoulujen opetusta muiden korkeakoulujen (HY, TaY, JyY, TuY, ÅA) tutkintovaatimukseen sisältyvällä opetuksella, toisaalta tarjoavat sekä paikallisten korkeakoulujen opiskelijoille että muulle aikuisväestölle kesäaikaisen mahdollisuuden vaasalaisten korkeakoulujen tiettyjen kurssien suorittamiseen.

Ammatillisen täydennyskoulutuksen merkitys on tullut viime vuosina yhä tärkeämmäksi. Kasvava osa kursseista (v. 1984 40 %) ja opiskelijoita (v. 1984 65 %) on luettavissa tähän ryhmään. Tärkeimpiä kohderyhmiä ovat opettajat, terveydenhuoltohenkilöstö sekä valtion- ja kunnallishallinnon toimihenkilöt. Vaasan kesäyliopiston varsinaisena voimannäyttönä voidaankin pitää 6.-8.8.1984 järjestettyä SKUT-84 (skola och utbildning) -seminaaria, johon osallistui n. 1500 suomenruotsalaista opettajaa.

Vaasan kesäyliopiston opetusta annetaan myös kahdessa sivutoimipisteessä, Pietarsaassa ja Suupohjassa. Opetus on luonteeltaan samanlaista kuin Vaasassakin, ohjelmisto on luonnollisesti suppeampi.

Maaliskuun lopulla painosta tullut vuoden 1985 ohjelma on sisällöltään edellä kuvatun yleislinja mukainen. Ulospäin näkyvimpänä tapahtumana on 13.6.1985 järjestettävä Aikuiskoulutusseminaari - Vaasan kesäyliopiston 25-vuotisjuhlaseminaari, jossa pohditaan ja selvitetään aikuiskoulutuksen, kesäyliopistolaitos yhtenä sen keskeisenä osana, nykytilaa ja tulevaisuudennäkymiä. Muita yksittäisiä ajankohtaistapahtumia ovat mm. Kalevala-juhlavuoden Kalevala-seminaari 10.-11.6.1985 sekä nuorisovuoteen liittyvät useat nuorisokulttuuria ja nuoriso-ongelmia käsittelevät tilaisuudet. Painettua käsiohjelmaa on huhtikuusta lähtien maksutta saatavissa mm. kesäyliopiston kansliasta ja kirjakaupoista.

Opiskelijat

Yksi osoitus Vaasan kesäyliopiston tarpeellisuudesta ja tärkeydestä aikuiskoulutuksen yhtenä osana on sen opiskelijamäärien suotuisa kehitys. Kymmenvuotiskausi on aina merkinnyt opiskelijamäärän

lähes kaksinkertaistumista: v. 1961 780 opisk., v. 1971 1480 opisk. ja 1981 2456 opisk. Huipun muodostaa vuosi 1984 yli 3500 opiskelijallaan, paljolti juuri SKUT-84:n ansiosta.

Vaasan kesäyliopisto on muiden kesäyliopistojen tapaan selvästi alueellinen koulutuslaitos, pääosa opiskelijoista tulee Vaasan läänin alueelta. Tästä huolimatta on kesäyliopiston ohjelmaan kuitenkin aina kuulunut myös valtakunnallisesti kiinnostavia kursseja ja seminaareja (esim. SKUT-84 edellä). Jotkut kansainvälisiksi suunnitellut tilaisuudet ovat tuoneet Vaasaaan myös ulkomaisia opiskelijoita, esim. v. 1984 kesäyliopistossa opiskeli lähes 100 ulkomaalaista (näistä suurin osa osallistui menestyksekkääksi osoittautuneeseen Pohjoismaiseen neulesymposiumiin).

Vaasan kesäyliopiston toimiminen kaksikielisellä alueella näkyy myös opiskelijoiden äidinkielessä, keskimäärin n. 40 % on ruotsinkielisiä. Ammatillisen täydennyskoulutuksen lisääntymisen myötä opiskelijat ovat yhä enemmän aikuistuneet. Kun alkuvuosina opiskelijoista yli neljännes oli alle 20-vuotiaita, niin v. 1984 heitä oli enää n. 10 %. Vaasan kesäyliopiston opiskelijakunta on koko ajan ollut naisvaltainen, n. 2/3 opiskelijoista on naisia.

Tulevaisuudennäkymiä

Kesäyliopistot ovat monessa tapuksessa toimineet pioneerivaiheen tienraivaajina pohjustettaessa korkeakoulun saamista paikkakunnalle. Varsinaisen korkeakoulun toiminnan alkamiseen mennessä kesäyliopistolle oli akateemisen opetuksen järjestämisen lisäksi muotoutunut yleensä niin monia muitakin koulutustehtäviä, että ne jäivät edelleen toimimaan. Varsinaisen korkeakoulun opetusohjelmaa täydentävä (sekä tieteenalojen että opiskelun ajankohdan suhteen) akateeminen opetus on tämän ohella säilynyt keskeisellä sijalla kesäyliopistoissa, aina nimeä myöten.

Pari vuotta sitten kesäyliopistot kokivat asemansa uhatuiksi, kun Opetusministeriössä laadittiin suunnitelmia korkeakoululaitoksen uusien koulutustehtävien (täydennyskoulutus, avoin korkeakouluopetus) kokonaisvaltaiseksi. Kesäyliopistot kokivat, että niille ei jäänyt mitään sijaa näissä suunnitelmissa. Kesäyliopistot reagoivatkin tilanteeseen varsin voimakkaasti, ja lukuisten kirjelmien, lähetystöjen ja neuvottelujen jälkeen suunnitelmia onkin osittain muutettu ja täsmennetty. Korkeakoulujen saamat ohjeet täydennyskoulutuksen ja avoimen korkeakouluopetuksen järjestämiseksi perustuvat nyt yhteistyön ja työnjaon periaatteelle. Tässä yhteistyössä kesäyliopistoilla on edelleenkin merkittävä sijansa.

Vaasan kesäyliopiston ja korkeakoulujen välillä ei ole ollut erityisiä ongelmia, ei Vaasan korkeakoulun erillisen täydennyskoulutuskeskuksen perustamisen jälkeenkään. Toiminta on aina perustunut työnjaon ja yhteistyön periaatteelle. Ammatillisen täydennyskoulutuksen lohkolla korkeakoulun täydennyskoulutuskeskus järjestää koulutusta samoilla tehtäväalueilla, joilla korkeakoulu muutenkin toimii, pääpainon ollessa taloudellisella, erityisesti yrittäjätoiminnan alueella. Kesäyliopiston kohderyhmät taas ovat tällä lohkolla perinteisestikin muualla: opettajat, terveydenhuoltohenkilöstö, valtion ja kunnallishallinnon toimihenkilöt. Avoimen korkeakouluopetuksen lohkolla Vaasan korkeakoulun täydennyskoulutuskeskus huolehtii korkeakoulun ylimääräisistä opiskelijoista sekä järjestää tiettyjä sen profiiliin sopivia korkeakoulun opintojaksoja avoimen korkeakoulun periaatteella. Kesäyliopisto taas järjestää muiden korkeakoulujen tutkintovaatimusten mukaista opetusta sekä Vaasan korkeakoulun kesäopetusta. Ruotsinkielisellä puolella päällekkäisyyden vaaraa ei juuri ole edes olemassa. Kesäyliopisto huolehtii pääosin Vaasassa tapahtuvasta Åbo Akademin täydennyskoulutuksesta.

Näyttää siis siltä, että Vaasan kesäyliopisto myös vastaisuudessa säilyy akateemista opetusta antavana laitoksena. Tämän koulutustehtävän rinnalle ja ohikin ovat nousemassa erilaiset

ammattilliset täydennyskoulutuskurssit. Jatkuvasti merkittävänä tehtävälölkona on erilaisten kulttuuritarpeiden tyydytykseen tähtäävää yleissivistävää tehtävää. Monipuolisen, tarkoituksenmukaisen ja ajankohtaisen ohjelmatarjonnan parhaana todisteena ovat alati kasvavat opiskelijamäärät Vaasan kesäyliopistossa.

Kesäyliopiston vuosibudjetti on runsaat 1 mmk. Tästä runsaat 40 % saadaan kurssitoiminnan tuottoina, n. 40 % jäsenkuntien (lähes yksinomaan Vaasan kaupungin) avustuksina ja vajaat 20 % valtion avustuksina. Toiminnan taloudelliset edellytykset ovat olleet kohtalaisen hyvät. Päätäjiltä, varsinkin Vaasan kaupungilta, on riittänyt myötemielisyyttä kesäyliopistoa kohtaan. Kuitenkin valtiovallan takeet tuen saamisesta entistä kiinteämmälle pohjalle loisivat mahdollisuudet nykyistä pitkäjänteisempään toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen.

(Vaasan korkeakoulun Tiedotuslehti 3/1985, 1-3).